

День Соборності України: Наша єдність – наша зброя

Тематична підбірка книг, фільмів та цікавих фактів до Дня Соборності України 22 січня

22 січня в Україні відзначається величне національне свято – **День Соборності України**. Він відзначається щороку в день проголошення Акту возз'єднання Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки, що відбулося *22 січня 1919 року*.

Незалежність була проголошена IV Універсалом Української Центральної Ради у 1918 році, визнавши Українську Народну Республіку як самостійну, незалежну, вільну державу українського народу, а вже 22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві, відбулось офіційне об'єднання УНР і ЗУНР та урочисто оголошено Акт Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки в єдину державу.

В IV Універсалі було зазначено, що «Віднині на всіх українських землях, розділених віками, Галичині, Буковині, Закарпатській Русі й Наддніпрянщині буде єдина велика Україна. Мрії, задля запровадження яких, найкращі сини України боролися і вмирили, стали дійсністю».

Проголошений Акт Соборності надав завершеній форми самостійній українській державі, сприяв подоланню рудиментів федералізму в ментальності національної політичної еліти та зростанню загальнодержавної свідомості й патріотизму громадян України. Ідея соборності українських земель набула державного статусу і нині залишається важливим чинником єдності.

Ідея соборності була і залишається базовою національною цінністю українців.

ЦІКАВІ ФАКТИ

***

Акт Злуки був не випадковим явищем, а наслідком і вершиною об'єднавчого руху, що тривав від середини ХІХ ст. на українських землях, які були в складі різних держав. 1 грудня 1918 року УНР і ЗУНР підписали «передвступний» договір про Злуку у Фастові, після якого й прийняли ухвалу про об'єднання двох частин України в одну державу. Проголошення Акту Злуки відбулося 22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві. У зачитаному на зборах *«Універсалі соборності»*, зокрема, відзначалося:

«Однині воєдино зливаються століттями відірвані одна від одної частини єдиної України – Західноукраїнська Народна Республіка і Наддніпрянська Велика. Здійснились віковічні мрії, якими жили й за які умирали найкращі сини України. Однині є єдина незалежна Українська Народна Республіка».

***

Концепцію політичної соборності України сформулювали наприкінці ХІХ століття:

у Львові – 23-річний студент-галичанин *Юліан Бачинський*

у Харкові – 27-річний юрист-східняк *Микола Міхновський*.

У 1895 році у праці *«Україна irredenta»* Юліан Бачинський написав, що прапором української буржуазії є *«вільна, велика, незалежна, політично самостійна Україна – одна, нероздільна від Сяну по Кавказ!»*.

У 1900 році у брошурі *«Самостійна Україна»* Микола Міхновський зазначив: *«Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ»*.

***

Однією з найбільших інтриг того дня було, чи цілуватимуть *Симон Петлюра* та *Володимир Винниченко* – соціалісти-антиклерикали – хрест. Однак священник, підносячи хрест до вуст керівників УНР, нахилився, затуливши собою огляд. Натовп нічого не побачив. Це й досі лишається загадкою.

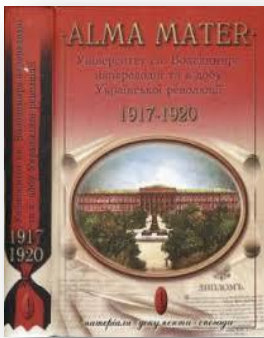
***

Площею пройшли кіннота, піхота та артилерія. Національний хор виконав *«Ще не вмерла Україна»*, *«Вічний революціонер»* та *«Вкраїно мати, кат сконав»*. Урочистість завершилась військовим парадом, який очолив комендант Січових Стрільців *Іван Чмола*. Це вразило киян, адже це все відбувалося на очах у більшовицької армії.

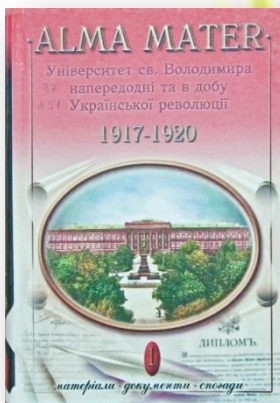

Книги з фондів Наукової бібліотеки ДПУ

ALMA MATER: Університет св. Володимира напередодні та в добу Української революції. 1917–1920: матеріали, документи, спогади : в 3-х кн. / авт.-упоряд. В. А. Короткий, В. І. Ульяновський ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Ін-т рукопису Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського НАН України. – К. : Прайм, 2001. – Кн. 2 : Університет св. Володимира за доби Української Центральної Ради та Гетьманату Павла Скоропадського. – 704 с. – (Серія «Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників»).

Подано офіційні документи, приватне листування і спогади сучасників про діяльність українського Університету св. Володимира за доби Української Центральної Ради та Гетьманату Павла Скоропадського (початок, продовження – в третій книзі). Вперше публікуються численні архівні документи та фотоматеріали, що цілком по-новому репрезентують університет в роки Української революції.

ALMA MATER: Університет св. Володимира напередодні та в добу Української революції 1917–1920: матеріали, документи, спогади : в 3-х кн. / упоряд. В. А. Короткий, В. І. Ульяновський. – Київ : Прайм, 2000. – Кн. 1 : Університет св. Володимира між двома революціями. – 704 с. – (Серія «Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників»).

Подано офіційні документи, приватне листування і спогади сучасників про діяльність українського Університету св. Володимира на початку ХХ ст. (до 1917 р.). Вперше публікуються численні архівні документи та фотоматеріали, що цілком по-новому репрезентують університет напередодні Української революції.

Гай-Нижник П. Податкова політика Центральної Ради, урядів УНР, Української Держави, УСРР (1917–1930 рр.) / П. П. Гай-Нижник. – К. : [б.в.], 2006. – 303 с.

В книзі автор на основі широкого спектру документальних джерел та матеріалів, значна частина яких вперше вводиться до наукового обігу, висвітлює специфічний і неординарний напрям розбудови національної державності у податковій сфері в період існування Української Народної республіки, Української держави (гетьманату П. Скоропадського) та Української Соціалістичної Радянської Республіки від часу утворення Української Центральної Ради в 1917 році до звернення НЕПу та початку податкової реформи 1930 року.

Городиський З. Українська Національна Рада: Історичний нарис / З. Городиський. – К. : КМ Academia, 1993. – 144 с.

В історичному нарисі д-ра Зенона Городиського, представника української діаспори у США, йдеться про створення та діяльність Української Національної Ради, найвищого політичного органу, що виник у Києві 5 жовтня 1941 року, розповідається про громадських і політичних діячів, для яких боротьба за незалежну Українську державу і на рідній землі, і в еміграції стала справою всього їхнього життя.

Конституційні акти України 1917–1920. Невідомі конституції України. – К. : Філософська і соціологічна думка, 1992. – 272 с.

Недосліджена царина української історії початку ХХ сторіччя подана під кутом зору становлення національної державності. Йдеться, зокрема, про правовий аспект, актуальність якого сьогодні очевидна. Читачеві пропонується архівний матеріал, що стосується конституційної нормотворчості в період 1917–1920 років, з коментарями фахівців – істориків і правознавців. До книги увійшли хронологічний покажчик імен видатних діячів того буремного часу, а також фотоілюстрації, які здебільшого публікуються вперше за радянський період.

Копиленко О. Л. Держава і право України 1917–1920 : навч. посіб. / О. Л. Копиленко, М. Л. Копиленко. – К. : Либідь, 1997. – 208 с.

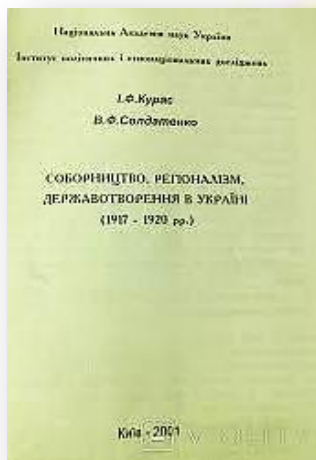
Книга присвячена державотворчим процесам і законодавчій діяльності в Україні періодів «першої» й «другої» УНР та Української держави гетьмана

Скоропадського. В центрі уваги авторів – такі актуальні й для сьогодення проблеми, як вибір стратегічних орієнтирів державотворення, організація влади в центрі й на місцях, формування державного апарату, судової системи та ін. Наводяться законодавчі акти, які найповніше характеризують тогочасне українське законодавство.

Кудряченко А. І. Політична історія України ХХ століття : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А. І. Кудряченко, Г. І. Калінічева, А. А. Костиря. – К. : Міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2006. – 696 с.

Розглянуто характерні риси й практика політичної історії України ХХ ст. Викладено матеріали, пов'язані з політичними процесами в Україні на різних історичних етапах, їх особливості, відмінності політичних режимів, політичних систем, а також внутрішню і зовнішню політику України чи ставлення стосовно неї інших держав.

Курас І. Ф. Соборництво і регіоналізм в українському державотворенні (1917–1920 рр.) / І. Ф. Курас, В. Ф. Солдатенко ; Нац. акад. наук України, Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень. – К., 2001. – 246 с.

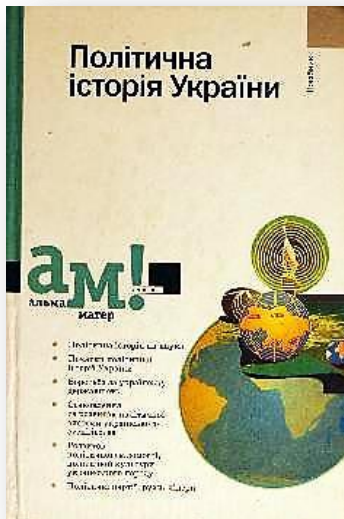
У праці досліджуються складні, суперечливі проблеми формування території, кордонів модерної України в процесі боротьби за державність у революційну добу.

Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський. – К. : Укр. письменник, 1994. – 413 с.

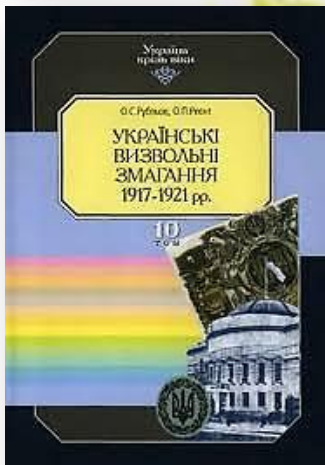
Книга доктора Ісидора Нагаєвського, написана в еміграції, висвітлює події в Україні часів Центральної Ради, Гетьманату, Директорії (1917–1921 рр.). На основі документів, свідчень сучасників, на тлі тогочасних подій в Європі автор розгортає картину боротьби за державність України в усій її складності і суперечливості. Думка автора полягає в тому, що Україна могла стати незалежною державою ще тоді. Друкується за сучасним правописом, зберігаються мовностилістичні особливості оригіналу.

Політична історія України : навч. посіб. / В. А. Греченко [та ін.] ; ред. В. І. Танцюра. – 2-е вид., допов. – К. : Академвидав, 2008. – 552 с. – (Серія «Альма-матер»).

Розглянуто характерні риси й практика політичної історії України ХХ ст. Викладено матеріали, пов'язані з політичними процесами в Україні на різних історичних етапах, їх особливості, відмінності політичних режимів, політичних систем, а також внутрішню і зовнішню політику України чи ставлення стосовно неї інших держав.

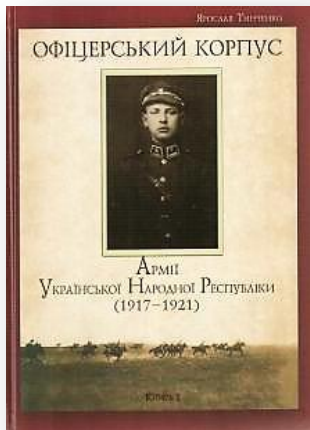
Рубльов О. С. Українські визвольні змагання 1917–1921 рр. / О. С. Рубльов, О. П. Рєсєнт. Т. 10. – К. : Вид. дім «Альтернативи», 1999. – 320 с. – (Україна крізь віки : в 15-ти т ; т. 10).

Десятий том присвячений бурним подіям 1917–1921 рр., коли Україна вперше в ХХ ст. намагалася вибороти незалежність. Українські визвольні змагання 1917–1919 років мали колосальне значення для подальшої історії української нації. Вони продемонстрували світові, що є такий великий народ у центрі Європи, як українці, і він твердо і рішуче, вдаючись до крайніх засобів і немислимих жертв, готовий боротись за незалежність і повернення втраченої державності.

Телячий Ю. Українська літературно-мистецька інтелігенція в національно-культурному відродженні (1917–1921 рр.) : монографія / Ю. Телячий. – Тернопіль : Тернограф, 2014. – 600 с.

У монографії висвітлюється внесок представників літературно-мистецької інтелігенції у розвиток національно-культурного будівництва в роки Української революції (1917–1921), простежено вплив революційних подій на становище інтелігенції.

Тинченко Я. **Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917–1921) : біогр. довід.** / Я. Тинченко. – К. : Темпора, 2007. – Кн. 1. – 536 с.

Книга є першим системним дослідженням біографій українських командирів часів Визвольної війни 1917–1921 рр. Біографічний довідник містить відомості більш як про тисячу генералів та старшин Армії Української Народної Республіки, а також командирів армійських з'єднань Армії Української Держави гетьмана П. Скоропадського. Наприкінці книги подається загальний список генералів та старшин Генерального штабу Армії Української Держави з докладними біографічними відомостями.

Українське державотворення: Невитребуваний потенціал : словник-довідник / О. М. Мироненко, Ю. І. Римаренко, І. Б. Усенко, В. А. Чехович ; за ред. О. М. Мироненка. – К. : Либідь, 1997. – 560 с.

У словнику-довіднику на основі архівних документів, які протягом тривалого часу перебували у спецховищах, висвітлюється складний і суперечливий процес визрівання національно-державницької ідеї, чималий позитивний і негативний досвід наших пращурів у спробах формування власної держави – від Київської Русі до здобуття Україною незалежності. Аналізуються першовитоки національного права, еволюція вітчизняної державно-правової думки.

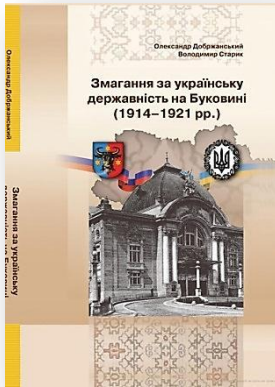
Шевченко А. Є. Становлення та еволюція режимної системи в радянській Україні (1917–1953 рр.) : монографія / А. Є. Шевченко, Д. А. Пашенко.

– Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. – 320 с.

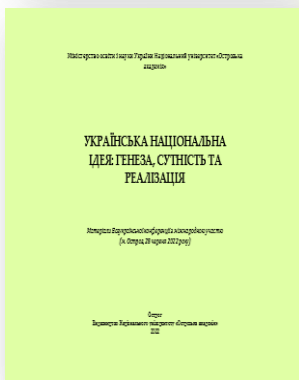
У монографії на основі широкого кола документів і матеріалів відомчих та державних архівних установ України і Росії, нормативно-правових документів радянського уряду і правоохоронних органів, опублікованої історико-мемуарної і фахової літератури, періодики комплексно досліджується процес становлення та еволюція режимної системи в Радянській Україні (1917–1953 рр.).

Книги у вільному доступі: читай без меж!

Добржанський О. В. **Змагання за українську державність на Буковині (1914–1921 рр.)** : документи і матеріали / О. В. Добржанський, В. П. Старик. – Чернівці : Чернівецька обласна друкарня, 2009. – 512 с. – Режим доступу : <http://surl.li/hejuyx>

Пропонований збірник містить різноманітні документи про український національний рух на Буковині в роки Першої світової війни та визвольних змагань українського народу, про прагнення українців здобути свою державність, про загарбання краю румунськими військами та встановлення режиму румунського панування, про намагання протистояти цьому українських патріотів. Публікуються документи українських та зарубіжних архівів, матеріали газет Чернівців, Києва, Львова, Коломиї, а також деякі документи, що вже публікувалися в наукових виданнях.

Українська національна ідея: генеза, сутність та реалізація : матер. Всеукр. конфер. з міжнар. уч. (м. Острог, 28 черв. 2022 р.) / редкол. : І. Пасічник, Д. Шевчук, В. Жуковський [та ін.]. – Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2022. – 142 с. – Режим доступу : <http://surl.li/wglgxt>

Збірник містить матеріали Всеукраїнської конференції з міжнародною участю «Українська національна ідея: генеза, сутність та реалізація». Автори презентують результати досліджень у царині соціальних наук, етики, релігієзнавства, філософії, пов'язані з розумінням суті та змісту національної ідеї України.

Добржанський О. В. **Бажаємо до України!** / О. В. Добржанський. – Одеса : Маяк, 2008. – 1168 с. – Режим доступу : <http://surl.li/iokysl>

У книзі вміщено спогади, хроніки, щоденникові записи про події Першої світової війни на Буковині, Буковинське народне віче 1918 р., встановлення та діяльність української влади в краї, його входження до ЗУНР та загарбання Румунією. Частина матеріалів друкується вперше, інші були опубліковані в 20–30-х роках ХХ ст. і вже давно стали бібліографічною рідкістю. Читач знайде в книзі чимало цікавих фактів про події того часу, зможе відчутти спосіб мислення людей тієї епохи, зрозуміти чим вони переймалися, як оцінювали історичні події.

Народження країни. Від краю до держави : назва, символіка, територія і кордони України / упоряд. : К. Галушко. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – 352. с. – Режим доступу: <http://surl.li/ijw1qw>

Сьогодні, коли відбуваються потужні зрушення в суспільному сприйнятті минулого, відновлюється інтерес до історії України. Читач може познайомитися з думкою провідних вітчизняних істориків, результатами останніх наукових досліджень та відкриттів. При цьому автори не виконують ідеологічне замовлення, їхні оцінки часом не збігаються, що дозволяє кожному з нас самому виступити суддею в цих суперечках.

Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 років : збірник наукових статей / Головний редактор Р. Я. Пиріг. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – Вип. 5. – 340 с. – Режим доступу: <http://surl.li/mfefd>

Збірник присвячений висвітленню різних аспектів історії Української революції 1917–1921 рр. Автори висвітлюють питання національної пам'яті, історіографічні рефлексії, проблеми політичної й соціальної історії, міжнародних відносин й культурного життя в добу визвольних змагань 1917–1921 рр. Для науковців, викладачів, студентів історичних факультетів, усіх, хто цікавиться українською історією.

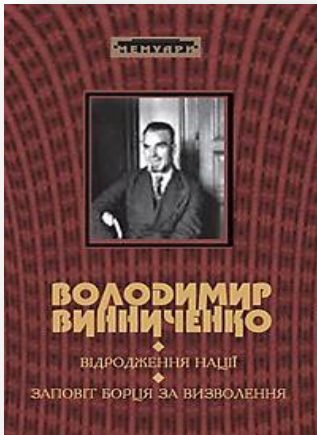

Винар Л. Михайло Грушевський: історик і будівничий нації : статті і матер. / Л. Винар ; [упоряд. і вступ. І. Гирича]. – Київ, 1995. – 304 с. – Режим доступу: <http://surl.li/secxrt>

Статті і матеріали, які увійшли до цієї книжки, висвітлюють розвиток і структуру науки грушевськознавства. Любомир Винар, голова

Українського Історичного Товариства і редактор журналу «Український Історик», відомий як видатний дослідник М. Грушевського і його доби. Деякі матеріали вже друкувалися в 1990-х рр. у журналі «Український Історик».

Винниченко В. Відродження нації ; Заповіт борця за визволення / Володимир Винниченко ; [передм. : Я. М. Орос]. – К. : Книга роду, 2008. – 797 с.– Режим доступу: <http://surl.li/qgsczq>

Про перемоги й поразки Української революції 1917–1920 років та її відомих учасників розповідає у своїх працях «Відродження нації» (1920 р.) та «Заповіт борцям за визволення» (1949 р.) голова першого уряду УНР, автор чотирьох доленосних універсалів.

Гошуляк І. Л. Тернистий шлях до соборності : (від ідеї до Акту Злуки) / І. Л. Гошуляк ; НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І. Ф. Кураса. – Київ : ПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2009. – 466, с. – Режим доступу: <http://surl.li/izrfd>

У монографії здійснено комплексне дослідження проблеми соборності українських земель від зародження до Акту Злуки 22 січня 1919 року. На основі архівних матеріалів, тогочасних газетних публікацій, широкого кола історіографічних джерел у ній проаналізована діяльність політичних партій, громадських організацій, органів державної влади, всіх українських патріотів, спрямована на консолідацію та об'єднання українських земель у єдиній державі в періоди Центральної Ради, Гетьманату і Директорії.

Іванис В. Симон Петлюра – Президент України / В. Іванис. – Київ : Наук. думка, 1993. – 272 с. – Режим доступу: <http://surl.li/lxazzu>

Давно відчувалася потреба в біографії Симона Петлюри. За 26 років після його передчасної насильної смерті з'явилося трохи більших чи менших статей і книжок, в яких освітлюються окремі епізоди з життя цього великого сина українського народу. Однак зафіксувати бодай коротко перебіг цілого життя й діяльності Симона Васильовича ми ще не спромоглися. А в той же час нові події надходять, ставлять перед нами проблеми, до розв'язання яких він змагав і за які загинув. Знанням же минулого запобігаємо помилкам у прийдешньому. Мета цієї праці хоч трохи заповнити цю прогалину в нашій літературі.

Фільми, які надихають та захоплюють

«Тємний щоденник Симона Петлюри» : український історично-біографічний фільм 2018 року режисера Олесь Янчука за сценарієм Михайла Шаєвича. – Режим доступу: <https://www.kinofilms.ua/ukr/movie/148810>

У синопсисі кінострічки йдеться про події в Україні 1917–1921 років: «Триває відчайдушна боротьба за незалежність Української Народної Республіки. Лідер УНР Симон Петлюра змушений емігрувати до Парижа. Але й там через дії агентів москви його життя постійно під загрозою». Попри те, що фільм має різні як позитивні, так і негативні відгуки, втім, він найкраще показує, чому

Незалежність України так і не вдалося зберегти. Також глядачі «Щоденника» відзначають «лякаючу» актуальність фільму (як попереднього «Легіону») у зв'язку з теперішньою російською агресією.

«Легіон. Хроніка Української Галицької Армії 1918–1919» : документально-ігровий фільм 2015 року українського режисера Тараса Химича. – Режим доступу: <http://surl.li/thxxyt>

Через сьогоднішні події зможемо зрозуміти цей фільм, мотивацію його героїв, історичних персонажів, краще, ніж будь-коли до російсько-української війни. Цей фільм – перший в Україні, знятий за сучасними технологіями у форматі 4K. У фільмі йдеться про те, як у ніч на 1 листопада 1918 року у Львові українські військові добровольчого Легіону Січових Стрільців підняли

повстання, проголосивши створення самостійної держави України на її етнічних землях. Сюжетна лінія побудована на свідченнях очевидців. Над фільмом працювали ветерани АТО та військові. До прикладу, з постановкою військових сцен допоміг ветеран АТО Володимир Правосудов, а також військово-історичний клуб «Повстанець» (Київ).

«10 днів Незалежності України» – історичний серіал 2021 року про становлення України. – Режим доступу: <http://surl.li/dklrta>

Останні сто років шлях України до свободи був звивистим, але ми його здолали і здобули незалежність. Розуміння поворотних моментів на цьому шляху – наш ключ до свободи, адже в умовах російсько-української війни ми мусимо щодня її відстоювати. У проєкті «10 Днів незалежності України» ми

разом з вами дослідимо шлях, який пройшла наша країна, щоб сформуватися як окрема європейська держава. Десять епізодів – десять ключових для нашої держави історичних подій, які охоплюють період від 1918-го до сьогодення.

«Крути 1918» – український історичний фільм-екшн режисера Олексія Шапарева, який вийшов у прокат 2019 року. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=0TEfDjeyjpc>

Якщо говорити про Акт Злуки, День Соборності України, не можна оминати тему про Крути і їх героїв. Адже битва під Крутами стала однією з найгероїчніших та найтрагічніших подій тодішньої історії. Найсвіжішим фільмом про Крути є власне фільм з такою ж назвою «Крути 1918». У

фільмі мова йде про те, як кілька сотень студентів, молодих українців, мужньо стали на захист своєї країни від чотиритисячної добре озброєної Червоної армії. Відтак вимушено потрапили в полон, згодом були страчені. У зйомках було залучено близько 1000 акторів і 2000 одиниць зброї, а батальні сцени знімали за участі 150 військових Національної гвардії України.

«Українська революція» – двосерійний український документальний фільм 2012 року на основі спогадів генерала та військового міністра УНР Всеволода Петріва, режисер – Іван Канівець. Фільм цікавий, як мінімум, тим, що знімався цілком на волонтерських засадах понад 4 роки. Це екранізація спогадів Всеволода Петріва «Спомини з часів

української революції (1917–1921)», які розповідають про тодішні події, але й також участь у них полку імені кошового Костя Гордієнка. І все це через призму особистих вражень, переживань генерала. Завдяки цьому глядачам відкривається велична картина боротьби українського народу за свободу. Історія, яка розкривається, ламає міфи про те, що в Україні буцімто не було патріотів.

Перша серія фільму описує події з початку 1917 року до прибуття полку імені Костя Гордієнка в Україну. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hjiTpbMxrC4>

Друга серія фільму – від подій січня-лютого 1918 року в Києві, коли полк вступив у нерівний бій з московсько-більшовицькими військами Муравйова і до повернення Центральної Ради у звільнений від більшовиків Київ. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=4tGMf--1A70&t=34s>

«День соборності України – Акт злуки: відтворення історичної правди» : документальний фільм. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=6RTN8HzYmQ8>

Акт злуки: відтворення історичної правди. День Соборності України – свято, яке відзначають щороку 22 січня в день проголошення Акту Злуки Української Народної Республіки й Західноукраїнської Народної Республіки, що відбулося в 1919 році. Документальний фільм виробництва Львівського телебачення, 2011 рік.

«Непрощені. Симон Петлюра». – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=msXtWQ4ynhg>

Віктор Шкурін у 2007 створив фільм про одного з головних політичних лідерів. На даний момент це досі один з небагатьох існуючих документальних фільмів про провідника Української революції 1917–1921 років – Симона Петлюру.

Апельсинова долька. Україна. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=svK7jdg4xOo>

Фільм був створений у 2004 році відомим українським кінопубліцистом Ігорем Кобрином.

Картина розповідає про важливі і драматичні події переломного періоду української історії – утворення уряду Центральної Ради та участь української делегації в переговорах у Бресті. Ця кінострічка вперше в документальному кіно зважено і переконливо подає одну з версій тих подій. Безумовною перевагою фільму можна вважати його перенасиченість унікальними кадрами кінохроніки тих часів, яка дає глядачеві можливість ознайомитися з історичним фоном подій кінця 1917 та початку 1918 років.

Щиро дякуємо за ваш інтерес до нашої тематичної виставки, присвяченої Дню Соборності України!

Сподіваємося, що даний матеріал був для вас цікавим і надихаючим!